

TOEN ZE EEN VEERTJE zag dwarrelen in de tocht kwam freule Eensgelee op de gedachte naar de bovenkamer te gaan. Ongedwongen verliet ze de salon, liep drie trappen op, opende een deur op de overloop en ging naar binnen. ‘Mijn voetstappen klinken te hard,’ zei ze. ‘Ik voel me groot, veel te groot, maar daar trek ik me niets van aan.’

Het was een mooie kamer. Gratia van Sint Eensgelee had hem naar eigen smaak ingericht. Vroeger, toen ze nog van graaf Sylvio hield, kwam ze er vaak om aan hem te denken en hem te schrijven. Aan de muur hingen lange gedroogde palmtakken, die schaduwen wierpen. Meubels stonden er maar weinig: een tafel, een met linten versierde chaise longue, een stuk of wat krukjes en op de grond twee zilveren kandelabers op een Schotse sjaal. Er was ook een zak met veertjes. Gratia stak er haar handen in. Ogenblikkelijk zwermde er massa’s vliegjes uit op die tegen haar gezicht aan bleven plakken. ‘Aha, daar zitten jullie dus, klein gespuis!’ riep ze, en ze begon te huilen. Ondertussen kregen de vliegjes het benauwd: hun laatste uur had geslagen.

‘Ik krijg het wel voor mijn kiezen,’ zei ze hardop, ‘er overkomt me alleen maar narigheid. Wat zou ik puur zijn, als er geen anderen waren, geen voorbeelden. Mijn vader krabde zich altijd met zijn bril op zijn hoofd en mijn moe-

ders vingers waren zo dik als speldenkussentjes, dus dan moet ik zeker ook... Ik ben nu alleen in deze kamer, vrij en ongebonden, en misschien ga ik naar een misschien ondersje. 't Spijt me, Sylvio, iemand als ik leeft en sterft van hartstocht, maar de liefde vergt een tempo dat me vermoeit; het leven ook. Ik zou in de lucht aan de arm van een Doorschijnende om alles willen lachen, en me toch keurig gedragen, op afstand achtervolgd door een stel stille honden, bezwete beesten, terwijl al mijn schartjes werkeloos op aarde lagen. In volle vaart zou het gaan, als een echte reis: rechts een huis, twee mannen, een maand die voorbijvliegt; links iets anders, ik weet niet wat. En ruim voor het o, o... werd alles weer heel anders! Om vergeven te worden voor mijn zonden zou ik vreemden de rivier schenken en anderen de treurige koeien die wee worden van elkaars aanblik. En dan kwam er een engel met een zachte mond, die zei: "Mevrouw de verloofde, wilt u deze fraaie stenen aannemen?"

"Maar natuurlijk," zou ik zeggen, "de gaven van een Zwarte kan ik niet weigeren. De geschenken komen van verre." Wat een feest, en wat een reis! En wat zouden we een plezier hebben.'

Zo voelde Gratia zich geheel getroost toen ze uitgedroomd was. Maar ze zat nog met haar lichaam. Daar klaagde ze vaak over. Ze klaagde ook dat ze zich gemakkelijk liet benevelen door wat mensen over haar tegen haar zeiden. Muziek, zomermaanden, de ogen van sommige mannen en woorden van liefde stegen haar naar het hoofd; dan werd ze wazig en verloor ze zich in toekomstfantasiën. Later zei ze dan: 'Mijn lichaam en ik kunnen niet goed met elkaar overweg, ik zal nooit iemand kunnen toebehoren.

Iemand zou me moeten smoren, de liefde in me moeten persen tot ik eraan sterf. Maar ik wek geen vertrouwen. Ik houd niets vol.'

Gratia liep de kamer rond en pakte de laatste brief van Sylvio, die daar al een hele tijd vergeten op tafel lag. Ze las hem over:

Gratia,

Ik weet dat u al vaak van iemand hebt gehouden, maar waarom bedriegt u een vriend als ik? U hebt zich belachelijk aangesteld met die jongeman, u hebt zijn vrouw tot uw vijand gemaakt, u hebt zich gedragen als een alledaags meisje. Soms vraag ik me af wat ik aan u heb. Uw talent is volstrekt geen excuus. Wat kan ik voor u doen, Gratia? Waarin bent u echt uzelf? Ik voel me machteloos. Ik zou zo graag willen dat u de lange perioden op Sint Eensgelee benutte om iets te maken waarin u zich werkelijk uit. Voor u sterft moet u toch meer geweest zijn dan een belofte.

Deze brief had Gratia diep ongelukkig gemaakt; Sylvio zei haar eenvoudig de waarheid. Ze voelde zich klein, zoals altijd wanneer ze werd beoordeeld zoals ze werkelijk was.

'Ik ben gewoon een alledaags meisje dat pretendeert dat niet te zijn.' Zoals wel vaker had ze zich het liefst voor iedereen verstopt, willen schuilen in haar dromen, en haar lichaam en de zwakke geest die erbij hoorde willen ontvluchten. Haar omgang met anderen was teleurstellend. Ze hield ervan te behagen en te geven, maar bouwde nooit iets duurzaam op. Haar talent leek haar twijfelachtig. Toch hadden Sylvio en anderen haar erop gewezen; zij geloofden in haar.

'Ik lijk begaafd,' had ze vaak gezegd, 'maar ik ben het niet, ik voel me alleen weleens geïnspireerd.' Na het lezen

van deze brief besloot Gratia om zich werkelijk te uiten. ‘Als ik erin slaag iets zuivers af te scheiden, zal alles me vergeven worden en zal ik mezelf vergeven, dan zal ik leven zoals ik altijd had moeten leven en zal iedereen vergeten hoe ik me heb misdragen.’

Destijds had ze tegen de markiezin gezegd: ‘Ik zal beroemd worden door te bewijzen wie ik ben, jullie zullen nog lelijk op je neus kijken. Ik ga een boek schrijven.’ En toen de markiezin haar vroeg waarover het zou gaan, antwoordde ze: ‘Dat zie ik nog wel.’

Maar door haar zorgeloosheid was ze van haar werk gehouden, een jaar lang had ze het niet verder gebracht dan de volgende regels:

Over twee uur bent u lelijk, maar zolang deze hopsa heisasa duurt vind ik u woest aantrekkelijk, meneer. Op dat wijsje durf ik alles aan. Mijn vingers bloeden al, ik voel me erg geïnspireerd.

Na lange tijd in de bovenkamer te hebben getreuzeld en gemijmerd, besloot freule Eensgelee haar werk onverwijld weer op te pakken en daalde de trap af naar de salon. Daar wachtte kolonel Corsi Ka op haar. De kolonel en de markiezin, een voormalige schoonheid met wie hij al dertig jaar theedronk, waren beminnelijke oudjes, nogal dom, die in zichzelf geloofden en het vaak over zichzelf hadden. Ze waren gesteld op Gratia, die hun naaste buurvrouw was. Soms hadden ze iets op haar aan te merken, maar ze hechtten aan haar vriendschap een bijgelovig belang. In hun ogen kon Gratia werkelijk alles. Haar ietwat mannelijke welbespraaktheid, al haar liefdes, waarover ze leek te vertellen om er zelf in te geloven, haar bleke teint, de treurige glimlach waar-

mee ze zich overgaf aan zelfverwijt, haar lange handen en haar zuchten waren voor hen evenzovele bewijzen van grote begaafdheid. Dat voelde Gratia ook. Het is nog niet te laat, dacht ze.

Toen ze de salon binnen kwam vroeg ze de kolonel naar zijn gezondheid. Die was naar zijn zeggen uitstekend, hoewel hij nog maar een schaduw was van zichzelf, en hij voegde eraan toe: 'Ik word een dagje ouder.' Daarop zei Gratia dat zij niets liever zou willen dan een schaduw van zichzelf zijn. De kolonel kuchte. Hij zag dat ze nog lang niet klaar was om uit te gaan en vroeg ongerust of ze was vergeten dat ze was uitgenodigd voor het middagmaal bij de markiezin. 'Nee hoor,' antwoordde ze; als hij even wilde wachten was ze zo klaar. Ze zei ook nog: 'Het lijkt me heerlijk er met u naartoe te wandelen, kolonel.'

Twintig minuten later verscheen ze weer, ze zag er beeldschoon uit, met een wollen sjaal over haar arm. De kolonel wees erop dat wit haar schitterend stond. Gratia deed net of ze dat niet wist. 'U draagt uw naam met ere,' zei hij ook nog.

Ze liepen door het park. Naast de kuipen met oranje-boompjes lagen veel hagedissen te zonnen. De kolonel kon het niet laten haar hand te pakken. Gratia voelde zich de onschuld zelve. Het verleden was vervaagd achter de goede voornemens, en haar gedachten, nog half vervuld van de mijmeringen van zo-even, bezorgden haar geen koude rillingen meer. Haar mooie ogen dwaalden loom van de ene naar de andere kant van het pad, ze vouwde haar vingers vertrouwelijk in de hand van de kolonel. Ze liepen een poosje zonder iets te zeggen, toen vertelde Gratia dat Pompon, haar kamermeisje, fijt had. De kolonel verklaarde dat hij wel

bekend was met zulke kwaaltjes. ‘Je moet er geen aandacht aan besteden, dan geneest het vanzelf.’ Gratia vroeg of fijt speciaal vaak voorkwam bij de cavalerie.

‘Nee,’ zei hij, ‘maar als kind ging ik vaak met mijn moeder mee naar de handwerkzaal van de liefdadigheid, waar ik mocht knippen. Er waren daar een stuk of vijftig dames en jonge meisjes die allemaal zaten te naaien of te breien, waarbij ze een vinger met een gele pleister erom omhooghielden. Ze zagen eruit of ze pijn hadden. Toen ik mijn moeder hiernaar vroeg, antwoordde ze dat deze vrouwen fijt hadden, maar dat je daar niets over moest zeggen, omdat ze anders te veel verbeelding zouden krijgen. “Temeer,” voegde ze eraan toe, “omdat je er met een paar welgerichte sneetjes van een zakmes zo weer vanaf bent.” En ze beval me aan iets anders te denken. Ik weet nog dat ik ondanks het verbod van mijn moeder voortdurend aan die ingepakte vingers dacht, ik zou wat graag die pleisters hebben losgetrokken om te zien wat eronder schuilging, maar dat lukte nooit. Ik zat eens sterke verhalen te vertellen aan een vriendje en om op te snijden zei ik dat ik de fijt van mevrouw De Romp, de afwashulp, bloot had gezien, en ik deed er nog een schepje bovenop: “Helemaal bloot, echt waar.” Hij troefde me af door te zeggen dat zijn vader, die jurist was, blote feiten verzamelde. Ik was een kind (ik had nog niet besloten een militaire loopbaan te volgen) en later begreep ik dat hij ook had willen opscheppen en mij in de maling had genomen.’

Gratia lachte om dit verhaal. De kolonel was in zijn nopjes.

‘Verdomd aardig, nietwaar?’ zei hij. ‘Ach ja, je jongens-tijd is je gouden tijd.’ En hij sloeg zijn ogen ten hemel.